

SUPRANUMELE DIN LOCALITATEA COZLA (JUD. SĂLAJ)

VERONICA ANA VLASIN, GABRIELA VIOLETA ADAM

Academia Română

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, România

Bynames in Cozla village (Sălaj county)

Abstract: The article analyzes the bynames in a small village in the northern part of Romania. The material collected during an anthroponymic survey helped us identify several types of bynames used by the villagers to identify themselves. The specific feature of the anthroponymic patterns of identification is the use of an unofficial/unconventional system of bynames as opposed to the official/conventional one (first name + family name). The system of bynames in Cozla is represented firstly by paternal lineage and secondly by maternal lineage, up to five generations. Other bynames include toponyms, nicknames, family names, or words referring to profession, confession or ethnic belonging. The authors also approach morphosyntactic aspects regarding proper-noun declension.

Keywords: bynames, Cozla village, anthroponymic inquiry, unofficial system of naming, lineage.

0. Introducere

Localitatea Cozla este situată în nord-estul județului Sălaj, în podișul Purcăreț-Boiu Mare-Jugăstreni, până la contactul acestuia cu culmea prelungă a Prisnelului, la graniță cu jud. Maramureș. Din punct de vedere istorico-social și lingvistic, ea este parte integrantă a zonei Chioarului. Conform primei atestări documentare, datând din 1405¹, *villa olachalis Kozla* aparținea, alături de alte 66 de localități, de domeniul cetății Chioarului (*Chioar* 1983: 22).

Din punct de vedere administrativ, satul face parte din comuna Letca și are o populație de 240 de locuitori (conform evidențelor primăriei din anul 2007²), declarați toți de etnie română³. Tendința de îmbătrânire a populației și, implicit, de depopulare, este prezentă și aici, ca în multe sate cu număr redus de locuitori.

¹ Pentru atestările documentare vezi C. Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, 1967-1968: 1405 *villa olachalis Kozla*, 1562 *Koslafalva*, 1639 *Koszla*, 1733 *Kosla*, cca 1800 *Cozla*, 1854 *Kozlar*, *Cozlar*. Vezi și TTRT – Sălaj, s.v. *Cozla*.

² Vezi <http://comuna-letca.ro/prezentare/> (accesat aprilie 2017).

³ Conform recensământului din anul 2002: [http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_\(S%C4%83laj\)](http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_(S%C4%83laj)) (accesat iunie 2017).

Ancheta noastră, bazată pe numele de persoane înscrise în lista electorală permanentă⁴ (din 05.06.2016) și a registrului școlar (pentru minori), cuprinde un număr de 209 persoane majore⁵ și 20 de școlari și preșcolari.

Cercetarea noastră își propune o analiză a supranumelor în cadrul sistemului antroponimic al localității, pe baza materialului notat în urma anchetei de teren. Pornind de la lista cu numele oficiale ale locuitorilor, informatoarea⁶ noastră ne-a comunicat felul în care sunt numiți sătenii, cum sunt identificați în afara sistemului oficial de denotație, indicarea filiației fiind cea care este, de fapt, folosită în sat. Analiza poreclelor nu face obiectul acestei lucrări, dar le-am notat atunci când informatoarea ni le-a furnizat, încercând, pe cât posibil, să obținem și explicații asupra originii și sensului lor⁷.

1.0. Supranumele în cadrul sistemului antroponimic

Interesul pentru supranume și porecle în sistemul antroponimic este vechi⁸, delimitarea teoretică dintre ele fiind stabilită⁹. Discuțiile în jurul categoriei supranumelor s-au întâlnit, cum era și firesc, în jurul conceptului de individualizare.

Din punct de vedere semantic, în distincția supranume/poreclă sunt avute în vedere următoarele mărci (Felecan N. 2010: 102): funcție antroponimică, funcție semantică, stabilitate, mobilitate, caracter afectiv, caracter nonafectiv, cerc restrâns, generalizat, unicitate, pluralitate. Supranumele este marcat pozitiv pentru: funcție antroponimică, stabilitate, caracter nonafectiv, generalizat, unicitate și negativ pentru celelalte mărci enumerate.

În cercetările mai recente, se pune accent pe distincția convențional/neconvențional¹⁰ în antroponimie. Supranumele, alături de porecle, hipocoristice,

⁴ Mulțumim, pe această cale, Primăriei comunei Letca, în special doamnei Aurica Dolha, pentru sprijinul acordat.

⁵ Dintre care 6 persoane au decedat între timp, și alte aproximativ 15 nu mai locuiesc în sat, fiind stabilite în alte părți, din ceea ce ne-a spus informatoarea. Am notat supranumele pentru toți cei prezenți în documentele menționate.

⁶ Mălica li Nicolaie din Vârvu Dâmbuli, oficial Amalia Turcu, 58 de ani. A absolvit 8 clase, nu a fost plecată din sat. De 19 ani a lucrează ca gestionară la magazinul sătesc din Ciula (localitate învecinată). Criteriile de selectare a subiectului sunt cele folosite în ancheta dialectală.

⁷ Pentru poreclele propriu-zise explicațiile sunt destul de ușor de găsit. În schimb, pentru cele devenite deja supranume și purtate de întregii familii de-a lungul unui șir de generații, demersul explicativ devine mult mai dificil în absența cunoașterii de către informatoare a unei motivații și necesită o documentare suplimentară (mai mulți informatori, apelul la registrele bisericești ori de stare civilă etc.).

⁸ În general lingviștii care au abordat problema, pornesc de la lucrarea lui A. Candrea, *Poreclele la români*, București, Editura Librăriei Socex & Comp., 1895.

⁹ Pentru bibliografia distincției poreclă – supranume, privită diacronic, vezi Felecan N. 2010: 89-91. La cele enumerate, adăugăm și lucrarea lui D. Loșonți, 1969: 115-123, unde se fac precizări referitoare la distincția supranume-poreclă din perspectiva procedeelelor de individualizare. Vezi și Stan 1973: 82 pentru lista completă a lucrărilor dedicate numelor de persoane până la acel moment.

¹⁰ Deosebirea corespunde mai vechii distincții *sistem popular vs sistem oficial* de denotație personală; vezi Loșonți 1969.

pseudonime și nickname-uri utilizate pentru a numi o persoană în interacțiune, aparțin *antroponimelor neconvenționale* (s.a.) ce desemnează „expresiile lingvistice (în speță nominale) de numire a unei persoane în cadrul procesului comunicativ, care nu apar consemnate în actele oficiale ale instituțiilor publice abilitate pentru înregistrarea indivizilor ca membri aparținând unei națiuni” (Felecan D. 2013: 756-766).

Existența acestui sistem paralel de denotație nu este deloc surprinzătoare, în fapt, el fiind de sine stătător și funcționând perfect în afara antroponimelor convenționale, în speță a numelor oficiale. De altfel, „supranumele a servit la identificarea, la individualizarea unei persoane cu mult înainte de apariția numelor de familie ca factor oficial. Ele au constituit, cum era și firesc, o bogată sursă pentru alegerea acestora” (Stan 1973: 89).

1.1. Supranumele din localitatea Cozla se construiesc prin indicarea filiației pe linie paternă sau maternă, cu trei până la cinci generații¹¹, caracteristică fiind constituirea unor șiruri lungi, fapt consemnat de Sorin S. Vișovan (2010: 229): „În sistemul de denotație din satele românești predomină șirurile lungi, cu enumerarea părinților, bunicilor etc., la care nu arareori de adaugă un toponim, un nume de profesie ori porecla. E firesc ca, în aceste condiții, să apară o tendință de simplificare, de reducere a șirului. Această tendință nu se manifestă uniform; intensitatea ei este în funcție de poziția socială a oamenilor, de rolul în viața satului, de popularitatea lor și, desigur, de frecvența (în sat) a numelui respectiv”.

2. Pe baza materialului cules, am identificat câteva **grupe de supranume**, având drept criteriu structura acestora. Aceeași tendință de simplificare, de reducere a șirului se regăsește, în situații bine determinate, și în cazul supranumelor din localitatea anchetată.

2.1. *Nuclee familiale* în care este precizată linia ascendentă cu trei până la cinci generații¹² este grupa cu cele mai multe exemple, fapt care demonstrează vechimea și stabilitatea sistemului neoficial. Cele mai multe supranume pornesc prin indicarea liniei paterne, însă majoritatea includ și prenume feminine.

*A li d'órd'-a li ȓánoș*¹³ (**n. fam. Babur/Barbor**): *vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș* (poreclitercumpa); soția: *hermína li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*; fiica: *áni li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*. Alții în familie: *măriș-a li d'órd'-a li ȓánoș*; *victóriș-a li vasișe-a li*

¹¹ Cele mai multe dintre supranume cuprind 4 generații.

¹² Așa-numitele deantroponime (Ionescu Perez 2007: 227).

¹³ Am redat materialul în conformitate cu sistemul de transcriere fonetică folosit în dialectologia românească (vezi *Atlasul lingvistic român* publicat [...] de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I, vol. I, de Sever Pop, Cluj, 1938; vol. II, de Sever Pop, Sibiu-Leipzig, 1942; Partea II, vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940. Vezi și Chestionarul *Noului atlas lingvistic român*. 1963. În *Fonetica și dialectologie*, vol. V, 163-168.

d'órd'-a li ǵánoş, fiii acesteia, ádi li victóriĵa li vasíĵe-a li d'órd'-a li ǵánoş şi vládu li victóriĵa li vasíĵe-a li d'órd'-a li ǵánoş (n. fam. Buda).

A li *tórodu pétri* (**n. fam. Chinde/Chindea**): *anica li sándru li tórodu pétri*, fiul, *dorélu li sándru li tórodu pétri*, soĵia lui: *dána li dórel a li sándru li tórodu pétri*, sau, scurtat, *dána li dórel, dána d'i pă cǒstă* şi øii acestora: *alecsándru li dórel a li sándru li tórodu pétri*, iar al doilea copil: *ionúĵu li dorél*.

valériĵa vasíli li tórodu pétri, ádi li valériĵa vasíli li tórodu pétri (mamă–tată–bunic–străbunic); *d'úrca li tórodu pétri* (frate cu sándru şi vasele a pétri), *anica d'úrki li tórodu pétri*, supranumită şi *d'úrcǒĵe*.

A li *d'órd'-a pétri* (**n. fam. Ciule**), porecliĵi *Muruitu/Muruita*: *víctoru li d'órd'-a pétri*, soĵia *morica li víctoru li d'órd'-a pétri* (sau *morica d'i pă ulicǒră*); *iyánu vasíli li d'órd'-a pétri*, *morica li iyánu vasíli li d'órd'-a pétri* (sau *morica li iyán d'i pă ulicǒră*); *aníşca li d'órd'-a pétri* devenită prin căsătorie, *aníşcali gústi d'i pă báltă* sau *a li gústi li mǒd'or*.

A li *víctoru părăski* (**n. fam. Chinde**): *luĉiĵánu li víctoru părăski* (tată–bunică) sau *luĉiĵán d'in vírvu dímbuli*, *luĉiĵán d'i pă cǒstă*; soĵia: *áni li luĉiĵán li víctoru părăski*; copiii: *alecsándra li luĉiĵán li víctoru părăski*, *máriĵusu li luĉiĵán li víctoru părăski* şi *adriĵánu li luĉiĵán*. De observat că cel mai mic dintre copii, născut în 2002, nu mai poartă supranumele bunicului–străbunicii, ci doar prenumele tatălui (vezi *infra*, 3.5.).

A li *miliĵán* (mai multe n. fam.):

voĵkĵta li víctoru ruzáliĵi li miliĵán (soĵ–soacră–socru);

vasíĵe-a li sándru măriĵi li miliĵán (tată–bunică–străbunic);

cornéĵa vasíli li miliĵán (numită după tată), *cornélu vasíli li miliĵán*;

iyánu li miliĵán, soĵia *antonica li iyán li miliĵánu văsáliki*¹⁴ (după soĵ) sau *antonica li iyán*.

A li *isídóru moşúĵuli* (**n. fam. Florean**): *isídóru li şándoru moşúĵuli*, soĵia: *líĵa li isídóru moşúĵuli*, fiul lor: *alínu li isídóru moşúĵuli* şi fiica: *alína li isídóru moşúĵuli*, devenită, prin căsătorie, *alína li dínu li d'órd'-a fátuli*.

A li *d'órd'-a gáhi* (**n. fam. Glavuĵ/Glăvuĵ**): *miliĵánu li d'órd'-a gáhi d'in curátúrí* sau *miliĵán d'in curátúrí*, fiul: *nélu li miliĵánu li d'órd'-a gáhi*; nora: *mariĉca*¹⁵ li *nélu li miliĵánu li d'órd'-a gáhi* (după soĵ–socru etc.), nepotul: *narcĵisu li nélu li miliĵánu li d'órd'-a gáhi*; nepoata: *narcĵisa li fátu*.

A *ŷánucúli* cuprind trei **familii**:

şándoru vasíli ŷánucúli (**n. fam. Jurje**): *şándoru vasíli ŷánucúli* (poreclit *d'úsi*), soĵia lui, *aĵuréliĵá li şándoru vasíli ŷánucúli* (poreclită: *d'usína*, după porecla soĵului), fiul *sándru li şándoru vasíli ŷánucúli* (poreclit: *d'úsi mńicu*) şi nora: *diĵána li sándu li d'úsi*;

víctoru limiliĵánu ŷánucúli (**n. fam. Jurje**) şi soĵia *ruzáliĵa li víctoru li miliĵánu ŷánucúli*;

¹⁴ De remarcat faptul că linia ascendentă a soĵului este precizată doar în supranumele soĵiei.

¹⁵ Sau: *mariĉca li nélu*, pentru că e singura Maricică din sat; vezi *infra*, 3.1.

victoru ȳănuculi (n. fam. Rus): victoru li victoru ȳănuculi (e supranumit după socru, pe linie paternă fiind: *victoru li dumnîtru li mașt'êi*), poreclit *birtocúș bătrân*¹⁶, fiul lui, *iȳănu li victoru ȳănuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*), nora: *mihaięla li iȳăn birtocúșu* și nepoții: *mirélu li iȳăn a li birtocúș și miréla li iȳăn birtocúșu*¹⁷.

A li *d'órd'-a váni (n. fam. Jurje): rodica li d'órd'-a váni* (numită după tată) (tatăl, după supranumele *d'-a váni*, e poreclit *vína*), fiul ei, *răzvănu li rodica d'i pă cōstă; sorínu li d'órd'-a váni*.

A li *dumnîtru d'urîți (n. fam. Jurje): valérięa li dumnîtru d'urîți* (după soț), fiica ei, *jenica li dumnîtru d'urîți* și fiul *nícu li dumnîtru d'urîți* (plecați din sat, ca atare, supranumele nu mai este folosit).

A li *iȳănuli martín (n. fam. Pop): iȳănu li martín* (poreclit *bárlovič*, iar străbunicul lui era poreclit/supranumit *bîrlónęe*), soția: *aȳurica li iȳăn li martínși* fii lor: *săndrútu li iȳănu li martínși ráuul li iȳănu li martín*. Din aceeași familie lărgită face parte și *mărięa li vasîle-a bîrlónęi* (după soț-socru sau ascendenții lor, supranumiți *bîrlónęe*).

A li *victoru hermíni (n. fam. Racolęea-Florian): dúcu li victórięa li victoru hermíni*. Este numit după mamă–bunic–străbunică, deoarece tatăl a fost venit în sat de ginere (vezi *infra*, 4.). Soția sa, *clayúdięa li dúcu*, este venită în sat, ca atare supranumită după hipocoristicul soțului, linia ascendentă fiind abandonată. Fiul lor: *rélu li dúcu*.

A *alési hermíni (n. fam. Turc): iȳănu alési hermíniși* soția lui, *míndrica li iȳănu alési hermíni*.

A li *núțu (n. fam. Rus): núțu li aȳurélu iȳănki úrsuli*, soția e: *lúci li núțu*¹⁸ și copiii lor, *andréęu li núțu, loredána li núțu*.

A *alési li pávăl (n. fam. Sava): d'órd'-a alési li pávăl* și soția: *įulica li d'órd'-a alési li pávăl*.

A li *savín (n. fam. Turc): dănu li savínu li dumnîtru*, soția *rozica li dănu li savín*, fiul lor: *cătălinu li dănu li savín* și fiica: *victórięa li dănu li savín* (numită în sat și *victorięa*).

A li *leȳuręnț (n. fam. Florean): lucréția li lăȳuręnț* (după soț), fiul poartă prenumele tatălui: *dínu li leȳuręnț*, iar nepotul filiația tată - bunic: *įonúțu li dínu li leȳuręnț*.

A *lúski (n. fam. Florean): d'órd'-a lúski* (după mamă), supranumit/poreclit și: *lușcău*, și soția sa: *victórięa li d'órd'-a lúski*, supranumită, după mama soțului, *lușcőęe*.

A li *grigorîț (n. fam. Florean/Florian): ruzálięa li grigorîț* (devenită, prin căsătorie, *ruzálięa li victoru li milięanu ȳănuculi*); *florínu li iȳănelu li grigorîț; vasîle-a li gávrișu li grigorîț*.

A *rózi (n. fam. Florean/Florian): lucréția rózi*, devenită, prin căsătorie,

¹⁶ Obișnuina să spună: „io-s birtocúșul aici”, cu sensul ‘cap de familie, șef’, sens precizat de informatoare.

¹⁷ A se observa că filiația paternă este înlocuită cu porecla.

¹⁸ Este venită în sat din localitatea Poienița – *póniță*.

lucrétîia li iuănêlu li iuănu vasîli; valêru rózî, soția: antonîca li valêru rózî, fiul lor: tibi li valêru rózî, iar nepotul: ionútu li tibi.

A li uănêșu (**n. fam. Timar**): tîna uănêșuli (numită după soț, e venită de noră din Șoimușeni) și copiii ei: marișeta uănêșuli, liuăntînu li uănêșu și marinêla uănêșuli.

A vasîli li indrăuș (**n. fam. Toldaș**): șoni vasîli li indrăuș, soția lui, onorîca li șoni și fiica: alecsândra li șoni; fratele lui șoni, valêru li vasîle-a li indrăuș, numit în sat vóli.

A li șândoru ravîki (**n. fam. Barbur**): așurêlu li șândoru ravîki (tată-bunică), supranumit și căuăcu (e fierar) și fratele său, valêru li șândoru ravîki.

Includem aici și unicii reprezentanți ai unei familii: măriqára li sândru déluli (n. fam. Chinde) (soț – socru); lívju aňiški li láți (n. fam. Florean) (mamă – tată), poreclit Oaia; d'órd'-a vasîli valériji sau d'órd'-a popánuli, zis și d'iiica (probabil poreclă) (n. fam. Florian); lucrétîia li iuănêlu li iuănu vasîli (după soț, de fată: lucrétîia rózî), poreclită șușterîta (n. fam. Florian); nîculîta li iuănúcu li láți (n. fam. Florian); onorîca li iuănu [li] patrîcu corîft (după soț) (n. fam. Jurje); sânda li ruzálê (n. fam. Jurje); anîca li sândru li iuănu vasîli (n. fam. Merlaș), poreclită flocăjásă, după primul ei soț, flocău, venit din altă localitate; daniêla anîki lenúfti (n. fam. Pinteia); vironîca li silvéstru (după soț) (n. fam. Rus); iuănu rujifti (n. fam. Talos), supranumit și zăhúft.

2.2. Linia ascendenților include un toponim¹⁹. În această categorie de supranume, pe lângă indicarea ascendenței, se precizează și partea de sat unde locuiesc purtătorii. În unele cazuri, linia ascendentă este abandonată în favoarea toponimului (vezi *infra*, 3.9.).

sândrud'in gropîță (**n. fam. Chinde**): sândru li victor d'in gropîță (la rându lui, victor li gâvrilă d'in gropîță), soția: victorîa li sândru d'in gropîță, fiul: vasîle-a li sândru d'in gropîță, soția lui: rózî li vasîle-a li sândru d'in gropîță și fiul lor vlad li vasîle d'in gropîță²⁰.

Cu același toponim, nélu li iuănás d'in gropîță (of. Rus Aurel).

d'i pă báltă (**n. fam. Florian**): aňîșca li gústi d'i pă báltă; valêru morîki li iğni d'i pă báltă (după mamă), soția: anîca li valêru morîki li iğni sau anîca d'i pă báltă.

silvișia d'in curătúrî (**n. fam. Jeller**): silvișia li iuănu li indrêi sau silvișia d'in curătúrî, copiii acesteia: nélu li silvișia d'in curătúrî (soția, cêzára li nélu li silvișia), dânu li silvișia d'in curătúrî și anîcúta li silvișia d'in curătúrî.

isidór d'in curătúrî (**n. fam. Jurje**): liuăntîna li isidór d'in curătúrî (după soț) și fiul ei, vișorêlu li isidór d'in curătúrî;

venîca d'i pă cóstă (**n. fam. Oniga**): venîca li sândru pétri (după tată) sau

¹⁹ Dintre toponimele prezente în supranume, nu au fost consemnate în TTRT-Sălaj, Cozla (punct de anchetă 131) următoarele: Pe Báltă, Vârvu Dâmbuli, La Școală, Crucea Uliții.

²⁰ Supranumele este scurtat, nemaifiind menționat numele bunicului. În supranume rămâne toponimul, deși tatăl băiatului nu a locuit niciodată în respectiva parte a satului.

venica d'i pă cōstă, fiica și fiii ei fiind numiți după mamă (tatăl nu este localnic): *nína* li *venica d'i pă cōstă*, *petrișóru* li *venica* și *gími* li *venica*²¹;

mălica li *nículáje* d'in *vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mălica* li *nículáje*;

láuura li *d'órd'e* d'in *vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) (numită după tată, nu după soț, care e de ginere) sau *poștășíța*;

victórița *vasíli* li *tódor* d'in *vírvu dímbuli* (după numele de fată);

argílu li *alésa d'i la ștubéj* (n. fam. Ciule) sau *argil d'i la șcólă*, iar soția lui: *virúca* li *argil d'i la șcólă*;

morica li *sándru d'i la fíntína máre* (n. fam. Chinde), *morica d'i la fíntína máre* sau *morica* li *tolúb* (cu poreclă);

aníșca li *viðorél* d'in *crúca úúliți* (n. fam. Florean) (numită după soț).

În această categorie putem include și supranumele derivat de la localitate: *sándru* li *găvrilútu cúlęánuli* (de la Ciula, localitatea învecinată, de mult timp stabilit în Cozla, astfel că originea este doar menționată în supranume).

2.3. Linia ascendenților include o poreclă devenită supranume:

d'-a Córúți (n. fam. Bârne/Birne):

sabínu li *iųánu* li *simníiųánu Córúți* (tată–bunic–porecla străbunicului/străbunicii, probabil); soția lui, *iulica* li *zănóvju* li *șimonu fátuli*, deși își păstrează numele de fată, după soț, i se mai zice în sat că e tot *d'-a Córúți*.

vasíle-a li *simníiųánu Córúți*; soția, *victórița* li *vasíle-a* li *simníiųónu Córúți* și fiul: *dánu* li *vasíle-a* li *simníiųónu Córúți*.

a músculi (n. fam. Ciule). *Muscu* este utilizat în sat ca un nume de familie, iar sătenii îi porecesc pe cei din neam *bínzói*, datorită asocierii formei *muscu* cu apelativul *muscă*: *iųánu* li *șándoru músculi*, soția: *valérița* li *iųánu músculi*, fiul: *dánu* li *iųánu músculi*; *vasíle-a* li *alésa músculi*, soția: *victóreța* li *vasíle-a músculi*; *marićica* li *iųánu músculi* (devenită, prin căsătorie, *marićica* li *nélu*).

a púpuli (n. fam. Ciule): *morica* li *iųánu púpuli*; *vasíle-a* li *șándoru púpuli* (poreclit tot *Bânzoi*, fiind din neamul *Muscului*) și *rozica* li *vasíle-a púpuli*.

a leátuli (n. fam. Florian): *cristi* li *prícor* mai e numit și *jínerile leátuli*, *cristi leátuli*; *dóina* li *cristi leátuli* (supranumită *letóje*); *liviiútu* li *cristi leátuli*.

A bóki (singurul n. fam. identificabil pe linie paternă este *Mihuț*; reconstituirea nucleului familial s-a făcut prin identificarea elementului comun din supranumele indicate de informatoare):

anica li *ilițe-a bóki* (prin căsătorie, *anica* li *horotán*); *simóna* li *d'órd'-a* li *lázlu bóki* (prin căsătorie, *simóna* li *dínu a* li *cócírta*); *viųorica* li *ilițe-a bóki* sau *viųorica d'in curátúri*;

morica li *d'órd'-a* li *lázlu bóki* (după soț), fii ei: *arcádiu* li *d'órd'-a* li *lázlu bóki* (și nora: *ravéca* li *arcádiu*, nepoata *andréja* li *ravéca* li *arcádiu*) și *mírca* *moriki*/li *morica*²².

²¹ De observat scurtarea șirului la cei doi frați, probabil datorită prenumelui unic în sat.

²² Cel de-al doilea fiu, Mírcea, poartă supranumele mamei, deoarece tatăl lui a murit

morica li lázlu *bóki d'in curătúrí* (bunicul său era *d'-a bóki*, din ce ne-a spus informatoarea), prin căsătorie, *morica* li *sándru d'i la fintína mare*, *morica d'i la fintína mare* sau *morica* li *tolúb*.

a li còcirt'a: *simóna* li *dínu a li còcirt'a*.

a trililículi (**n. fam. Iieș**): *vișorélu trililículi*, soția: *cornélița* li *vișorélu trililículi*, fiul *cornélu* li *vișorélu trililículi*, fiice: *vișoléta* li *vișorélu trililículiși crína* li *vișorélu trililículi*, nepoți: *vasíle a li crína* li *vișorélu trililículi* și *ráreșu* li *vișorél a li trililícu*²³.

a șt'ópuli (**n. fam. Jurje**): *áni* li *ișánu ștópuli* (după tată–bunic) sau *áni ștópuli*; *anjéla* li *víctoru șt'ópuli* (după soț), fiica ei, *așuróra* li *víctoru șt'ópuli*; *dorínu* li *víctoru șt'ópuli*.

a pit'ículi (**n. fam. Florian**): *gít-a pit'ículi* sau *gít-a li ișánu pit'ículi* (supranumit și doar *pit'ícu*).

a plăcín'ti (**n. fam. Sava**): *lucrétíța* li *víctoru li șándoru plăcín'ti* (supranumită după soț) și fiul *marínu* li *víctoru li șándoru plăcín'ti*.

Clutușina (**n. fam Sava**): *anica vasíli* li *d'órd'-a li petrúș* (după soț) este poreclită: *clutușină* (după soț, *clútuș*). Fiica ei *emăriqára* li *anica clutușina*, iar soțul acesteia, venit în sat, este numit după soție: *costélu* li *măriqára* li *clutușina*.

Fiica lor, nepoata Anică, e *julijeta* li *măriqára clutușina* (n. fam. Vlad-Sava²⁴) (în supranume, fiica păstrează numele mamei, Mărioara, și porecla bunicii, Clutușina, nu și prenumele, Anica).

a còrî (**n. fam. Pop**): *valéru aníșki* li *tóđoru còrî* (mamă–tată etc.); din aceeași familie, prin căsătorie, *anica* li *nículíța aníșki* li *tóđoru còrî* (după soț–soacră–socru) sau *anica nículíțî*.

a li bímbo (**n. fam. Turc**): *așurélița* li *vișorélu li bímbo* (supranumită după soț), fiica ei, *rodíca* li *vișorélu li bímbo* (nu locuiește în sat). Mama lui *vișorélu li bímbo* era numită *maríșca* li *bímbo*, porecla persistând timp de multe generații.

a cócușuli: *íica* li *víctóríța* li *așurélu cócușuli* (**n. fam. Buzgo**) (mamă–bunic), cei din neam sunt porecliți (de-a li) *còcișqíe*.

a cúculi: *floríca* li *vasílg-a cúculi* (**n. fam. Chinde**) (soț–socru), este de loc din Ciula, căsătorită în Cozla, poreclită: *cucurína* (probabil după porecla soțului).

a ábuli: *morica* li *tóđoru ábuli* (**n. fam. Barbur**) (după tată), poreclită: *álbuța* sau *porțolána*.

2.4. Linia ascendenților include numele de familie, de obicei forma genitivală a acestuia:

patrícu li *dávid* (**n. fam. David**): *sándru* li *patrícu* li *dávid* (sau *sándru d'i pă*

demult, din ce ne-a spus informatoarea, dar fratele mai mare păstrează în supranume ascendența paternă.

²³ Poartă supranumele bunicului.

²⁴ Numele de familie dublu apare doar în cazul fiicei, după numele tatălui (Vlad) și al mamei (Sava).

côstă); *lenuța* li *ișănu* li *patricu* li *dávid* (după soț). Informatoarea menționează faptul că fiind singura Elena din sat, este cunoscută și simplu, *Lenuța*.

victoria li *patricu* li *dávid* (după tată – bunic), de noră, dar și-a păstrat numele de fată.

savínu filuli sau, după numele de familie, a li Papiță:

savínu filuli, soția lui *sofica* li *savínu filuli*. Este supranumită după soț, ea fiind venită în sat din județul Alba.

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli*. A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli*. Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember). Soția sa, *sabína* li *rádu* li *pápiță*, preia supranumele soțului (Radu), dar, cum el a preluat ca supranume numele de familie al socrului său, în supranumele soției sale apare numele ei de familie după tată.

A bóbuli (n. fam. Bob): *nélu bóbuli* (prenume Aurel), tatăl său era numit *sándru* li *așurélu bóbuli*, iar soția, *zașfira* li *nélu bóbuli*.

A li horotan: *horotán* sau *horotán d'in curătúrí* (prenume Sabin), soția lui: *anica* li *horotán* (după numele de familie al soțului), fiul lor, *vișorélu* li *horotán* și nora: *tina* li *vișorél horotán* și nepoata: *ánda* li *vișorél horotán*.

A túrculi (n. fam. Turc): *vironíca túrculi*, având ca fii pe: *dánu* li *vironíca túrculi*, *rómi* li *vironíca túrculi*, *rádu túrculi* (și soția: *crína* li *rádu túrculi*); la rândul său, tatăl lui: *dáni* li *rádu túrcu*, *dána* li *rádu túrculi*. Familia celui din urmă nu mai locuiește în sat.

Din aceeași familie, *iúli* li *ișănu túrculi*.

A li t'imar: *rujița* li *ișăn* li *t'imar*, după tată, deoarece soțul este venit de ginere (n. fam. Talos).

Am identificat o singură situație în care supranumele include forma feminină derivată de la numele de familie: *măriqára* li *ișăn* li *dumútru* (după tată, soțul fiind de ginere) este supranumită și *trifóie*, după numele de familie al soțului (*Trif*).

2.5. Supranume incluzând referința la ocupația unuia dintre ascendenți (care s-a perpetuat în supranumele urmașilor)

d'órd'-a fătuli (n. fam. Jurje), soția: *anica* li *d'órd'-a fătuli*, fiul: *dínu* li *d'órd'-a fătuli*, nora: *alína* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* și nepoții: *ștefánu* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* și *gorgișána* li *dínu* li *d'órd'-a fătuli*; *iulica* li *zánóviu* li *șimonu fătuli* (tată–bunic).

mărița li *d'órd'-a pórçilor* (n. fam. Rus), numită după soț, *d'órd'-a pórçilor*. Supranumele se datorează ocupației pe care acesta o avea, ca îngrijitor al turmei de porci.

Există și situația în care apelativele utilizate reflectă ocupația efectivă a purtătorilor:

láuura li *d'órd'e d'in vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) sau *poștășíța* (lucrează la Poșta Română);

alína li *dínu* li *d'órd'-a fătuli* este numită „doamna învățătoare”, (e învățătoare în sat);

vasíle-a li *gávrișu* li *grigorít* este numit și *d'iúacu* (e cântăreț la biserică);

pópa, preotul satului, venit din altă localitate, iar *preput'ása* e soția;
 Alte apelative: *duámna béne* (Maria Bene, n. 1938), din loc. Bârsa, fostă învâțătoare, stabilită în sat²⁵.

2.6. Supranume cu referire la etnie:

a Jidovului: *iyánu aniki jidovuli* (mamă–tată); *monica aniki jidovuli* (mamă–tată).

Supranumele amintind etnia este explicat de la un evreu care, rămas în sat, s-a căsătorit cu o româncă, iar fiii acesteia au preluat supranumele.

d'-a limód'or: aníșca li gústi d'i pá báltă, supranumită: *mod'oróje*, după soț, soțul fiind: *d'-a li mód'or*.

2.7. Supranume cu referire la profesiune (apartenența la cultul neoprotestant)

a Pocăituli: *sándru li găvrilútu culegánuli* (**n. fam. Florean**), poreclit: *pocăiitu; mărija li sándru li găvrilúť* (după soț), poreclită, după soț: *pocăiita*.

O altă linie familială (**n. fam. Sava**): *iyánu li d'órd'-a líťi sau iyánpocăiitu/pocăiituli/a li pocăiitu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li iyán a li pocăiitu* și al copiilor: *ánca li iyánu pocăiituli, cristína li iyán pocăiitu, iyánúť a li iyán pocăiitu, denisa li iyán pocăiitu, dánu li iyán pocăiitu, adriána li iyán a li pocăiitu*.

2.8. Există și o situație în care supranumele persoanei face referire strictă la **gradul de rudenie** cu o alta: *jínerile li ióji* (Iosif Brazdău, n. 1961) (este venit în sat de ginere).

3. Scurtarea șirului ascendenților

Am identificat mai multe situații de reducere a liniei patronimice sau matronimice. Modalitățile în care se produce această reducere sunt următoarele:

3.1. Prin renunțarea la linia ascendentă a soțului:

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri devine *dána li dórel*;
antonica li iyán li milijánu văsálíki devine *antonica li iyán*;
marićica li nélu li milijánu li d'órd'-a gálhi sau *marićica li nélu*²⁶;
anica li nículíťa aníški li tótoru córi sau *anica nículíťi*.

Situația este identificabilă, evident, și în cazul femeilor stabilite prin căsătorie în sat (nelocalnice):

ravéca li arcádju, în timp ce soțul e: *arcádju li d'órd'-a li lázlu bóki*;
clauúdija li dúcu, soțul ei fiind *dúcu li victória li victoru hermińi*;
lúci li núťu, soțul ei fiind *núťu li ațurélu iyániki úrsuli*.

Când prenumele soțului este unic în sat: *onorica li șóni* este soția lui *șóni vasíli li indrăúș*.

²⁵ Soțul acesteia, din loc. Lemniu (Sălaj), era a li *vasilę-a líťi li adámu li béne*.

²⁶ Informatoarea precizează că e singura Maricică din sat.

3.2. Prin renunțarea, în linia ascendentă a soțului, la unul dintre prenumele ascendenților:

valérija li iuǎnu músculi iar soțul: *iuǎnu li șándoru músculi*;
victóręa li vasíleęa músculi, iar soțul: *vasíleęa li alésa músculi*;
líța li isídóru moșúțuli, iar soțul: *isídóru li șándoru moșúțuli*;
mărięa li sándru li găvrilúț, soția lui *sándru li găvrilúțu cúlęánuli*;
rozíca li dǎnu li savín, soția lui *dǎnu li savínu li dumníțru*;

3.3. Pe line paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la prenumele bunicului/bunicii:

cătálinu li dǎnu li savín, iar tatăl, *dǎnu li savínu li dumníțru*;
victóręa li dǎnu li savín (numită în sat și *victóręa*), iar tatăl: *dǎnu li savínu li dumníțru*.

În unele cazuri, explicația este păstrarea elementului identificabil (toponim, poreclă):
vlad li vasíle d'in gropiță, iar tatăl său: *vasíleęa li sándru d'in gropiță*;
dǎnu li iuǎnu músculi, iar tatăl său: *iuǎnu li șándoru músculi*;
alínu li isídóru moșúțuli, iar tatăl său: *isídóru li șándoru moșúțuli*;
julięeta li mărięára clutușina, iar mama ei, *mărięára li aníca clutușina*;
andręia li ravéca li arcádiu (după mamă și tată), iar tatăl e *arcádiu li d'órd'-a li lázlu bókí*.

3.4. Pe linie paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la numele tatălui, dar păstrarea numelui bunicului:

iuǎnu li victóru uǎnúculi este fiul lui *victóru li victóru uǎnúculi*. Posibila explicație în acest caz: fie, pe de o parte, datorită faptului că tatăl a preluat supranumele socrului său, fie, pe de altă parte, prenumele identic (tată, bunic) în supranumele tatălui.

În: *d'órd'-a li iuǎnu li d'úri*, numele tatălui este eliminat și este supranumit doar după bunic: *d'órd'-a li d'úri* (frate cu *vasíleęa li iuǎnu li d'úri*).

3.5. Prin renunțarea la linia ascendentă la copiii sau tineri, fiind precizat doar numele tatălui sau al mamei, în multe situații prenumele fiind unic sau „modern” (*Alexandra* nu *San(d)ra*, *Alex(ándru)* nu *Sand(r)u*, *Andrei* nu *Indrei* etc.):

adrięánu li lučíjan (n. 2002), în timp ce frații săi sunt: *alecsándra li lučíjan li victóru pǎráski* (n. 1995); *mărișusu li lučíjan li victóru pǎráski* (n. 1997) (tată–bunic–străbunică);

*ionúțu*²⁷ *li tíbi* (n. 2009), iar tatăl său: *tíbi li valéru rózi*;
petrișóru li veníca (1993) și *gími li veníca* (n. 1997), iar mama *veníca li sándru pétri* sau *veníca d'i pǎ cóstă*;
rélu li dúcu, tatăl lui oînd numit: *dúcu li victóręa li victóru hermíni*;

²⁷ Elementul de „noutate” devine vizibil și la nivel fonetic: *ionúț*, spre deosebire de *iuǎn(uț)*.

andréju li núțu, fiul lui *núțu li ațurélu ițăńiki úrsuli*;
loredána li núțu, fiica lui *núțu li ațurélu ițăńiki úrsuli*;
alecsándra li șóni, fiica lui *șóni vasíli li indrăuș*;
narcísu li nélu li miliănu li d'órd'-a gáhi, cunoscut și doar *Narcis* (n. 1991);
victóriă li dănu li savín e numită și doar cu prenumele diminutiv, *Victorița* (n. 2000).

3.6. Prin scurtarea liniei ascendente a soțului/ tatălui/mamei etc. și introducerea poreclei:

mihăjéla li ițăń birtocúșu este soția lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirelu li ițăń a li birtocúș* este fiul lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirela li ițăń birtocúșu* este fiica lui *ițăńu li victoru țăńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*);

dijána li sándru li d'úsi, soția lui *sándru li șándoru vasíli țăńuculi* (poreclit: *d'úsi mńicu*);

costélu li măriqára li clutușina, după soție, care *emăriqára li anica clutușina*; *julijeta li măriqára clutușina*, iar mama, *măriqára li anica clutușina*; *măriqára li anica clutușina*, iar mama: *anica vasíli li d'órd'-a li petrúș*, poreclită *clutușina*;

simóna li dínu a li cócirt'a este soția lui *dínu li lețurénț*, poreclit *cócirt'a*;

ițăńu li d'órd'-a liț sau *ițăńpocăjitu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li ițăń a li pocăjitu* și al copiilor: *ányca li ițăńu pocăjítuli*, *cristína li ițăń pocăjitu*, *ițăńúț a li ițăń pocăjitu*, *denísa li ițăń pocăjitu*, *dănu li ițăń pocăjitu*, *adriăna li ițăń a li pocăjitu*.

3.7. Prin înlocuirea completă a liniei ascendente cu porecla:

áni li ițăńu ștópuli (după tată–bunic) sau *áni ștópuli*;

hermína li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș devine: *hermína li crómpa*;

victóriă li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș (după soț) devine: *victóriă li crómpa*, datorită faptului că cei din neamul lui *d'órd'-a li iánoș* erau porecliți *crómpa*;

victórğa li vasíle-a músculi devine *victórğa li scumpirélu*;

moríca li sándru d'i la fńtńna máre sau *moríca d'i la fńtńna máre* este numită și *moríca li tolúb*.

Putem include în această categorie o situație în care prenumele și ascendența este înlocuită cu un hipocoristic „maghiarizat” unic în sat, corespunzător celui românesc²⁸: *valéru li vasíle-a li indrăuș* (n. fam. Toldaș), numit în sat *vóli*. Situația este identică și pentru fratele său, Alexandru: *șóni vasíli li indrăuș*.

²⁸ Loșonți 2016: 647 menționează situații în care în locul unui hipocoristic format de la prenumele pe care îl are o persoană se folosește un hipocoristic maghiar format de la prenumele corespunzător prenumelui românesc respectiv.

3.8. Prin eliminarea liniei ascendente și menționarea în supranume a ocupației tatălui:

narčisa li fātu (n. 2011), tatăl ei fiind *nélu li miliǎnu li d'órd'-a gáhi*, sau *fátul; dénisu li d'ǐacu*, tatăl lui fiind *vasíle-a li gávrișu li grigoríț* sau *diacul*.

3.9. Prin renunțarea la linia ascendentă și înlocuirea ei cu toponim:

ádi li valériia vasíli li tótoru pétri (mamă–tată–bunic–străbunic) devine: *ádi d'in vírvu dímbuli*;

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri (după soț) devine *dána d'i pă cǒstă*;

sándru li patricu li dávid devine *sándru d'i pă cǒstă*;

venica li sándru pétri sau *venica d'i pă cǒstă*;

morica li victoru li d'órd'-a pétri devine *morica d'i pă ulicǒrǎ*;

morica li iǔǎnu vasíli li d'órd'-a pétri, sau *morica li iǔǎn d'i pă ulicǒrǎ*;

lučiǎnu li victoru pǎráski devine *lučiǎn d'in vírvu dímbuli* sau *lučiǎn d'i pă cǒstă*;

vasíle-a li sándru mǎrii li miliǎn devine *vasíle d'i la fíntína máre*;

anica li valéru moríki li iéni sau *anica d'i pă báltă*;

viǔorica li iliǐ-a bóki sau *viǔorica d'in curátúrǐ*;

mǎriia li vasíle-a bírlónči sau *mǎriie d'i la hodobánă*;

sílviiǎ li iǔǎnu li indréi sau *sílviiǎ d'in curátúrǐ*, iar în cazul Ților ei, filiația paternă este complet abandonată: *nélu li sílviiǎ d'in curátúrǐ*, *dánu li sílviiǎ d'in curátúrǐ* și *anicúța li sílviiǎ d'in curátúrǐ*.

În cazul în care supranumele conține deja un toponim, de cele mai multe ori șirul se scurtează în favoarea toponimului, ca element de identificare:

miliǎnu li d'órd'-a gáhi d'in curátúrǐ sau *miliǎn d'in curátúrǐ*;

morica li sándru d'i la fíntína máre sau *morica d'i la fíntína máre*;

nína li venica d'i pă cǒstă, mama ei fiind *venica li sándru pétri* (după tată) sau *venica d'i pă cǒstă*.

Este posibil și ca toponimul să fie abandonat în scurtare: *mǎlica li nículǎje d'in vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mǎlica li nículǎje*.

3.10. Situații când, în cadrul aceleiași familii, fiii sunt supranumiți diferit:

dánu li virońica túrculi și *rómi li virońica túrculi*, dar fratele lor este supranumit doar după numele de familie: *rádu túrculi* (iar în supranumele soției și fiilor, apare succesiunea prenume + n. fam. *crína li rádu túrcu*, *dáni li rádu túrcu*, dar *dána li rádu túrculi*).

4. Aspecte sociolingvistice implicate în constituirea și utilizarea supranumelor

Așa cum a fost menționat mai sus, în cadrul familiei, femeia este cea care preia, de obicei, supranumele soțului. Dar există și situații în care femeia își păstrează numele de fată, pe linie paternă sau maternă, situații în care bărbatul preia supranumele soției sau

al socrilor sau când fiii preiau supranumele mamei, nu al tatălui. Acestea au fost identificate de Maria Chișiu (1981: 48-49): când soțul joacă rol redus în familie; când soțul a venit ginere în casa soției; când soțul a venit din altă localitate; când soțul a murit de tânăr; când soția îndeplinește o funcție socială în localitate.

4.1. Păstrarea numelor de fată

Am notat un număr destul de mare de supranume de femei care mențin linia familiei din care provin. Unele din situațiile întâlnite se pliază pe clasificarea sus-amințită. Vom enumera câteva exemple.

4.1.1. Păstrarea filiației pe linie paternă: *áni li vásile-a li d'órd'-a li iánoș; morica li tótoru álbuli; iulica li zánóvju li șimonu fátuli; áni li iuánu ștópuli; rodica li d'órd'-a váni; áncá li iuánu pocăiítuli; victórija li patricu li dávid*

sau maternă²⁹: *íca li victórija li așurélu cócúșuli; monica aniki jidovuli; anicúta li silviija d'in curátúrł; măriqára li anica clutușina.*

4.1.2. Când soțul este ginere sau dintr-o altă localitate: *rozúca li șimonúc, nína li venica d'i pă cóștă, rujíta li iuán li t'imar, cornélija vasíli li miliján, măriqára li iuán li dumnítru, mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli saumálca li nículáje, venica li sándru pétri* sau *venica d'i pă cóștă.*

4.1.3. Când soțul a murit de tânăr: *viqorica li ili-a bókki.*

4.1.4. Există și situații când numele de fată este păstrat datorită faptului că persoanele au părăsit satul, nu s-au căsătorit sau s-au stabilit în altă parte.

jenica li dumnítru d'uríți (este plecată în Spania, căsătorită și stabilită acolo);

sánda li ruzálle (necăsătorită, este numită după mamă, care a rămas de mult văduvă);

daniyéla aniki lenúți. Este supranumită după mamă și bunică. Sunt plecate din sat de mult timp.

4.2. Preluarea supranumelui soției sau al socrilor, în cazul bărbaților:

cornélu vasíli li miliján e venit de ginere și e supranumit după socri (soția sa este *cornélija vasíli li miliján*);

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli.* A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli.* Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember).

costélu li măriqára li clutușina, după soția lui, *măriqára li anica clutușina,* deoarece nu este localnic, ci venit în sat din județul Bihor (n. fam. Teodorovici);

²⁹ De altfel, menționarea în supranume ca prim prenume pe cel al mamei apare și la aproximativ 20 de bărbați (și băieți): *ádi li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, vládu li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, ádi li valérija vasíli li tótoru pétri, d'órd'-a luški, livhu aníški li láți, valéru rózi, valéru moriki li iéni d'i pă báltă, vasele a li crina li viqorélu trililiculi, iuánu aniki jidovuli, dănu li silviija d'in curátúrł, nélu li silviija d'in curátúrł, răzvánu li rodica d'i pă cóștă, mírca moriki/li morica* (este numit după mamă, deoarece tatăl a murit demult), *petrișóru li venica, valéru aníški li tótoru cóři, dúcu li victórija li victóru hermíni* (tatăl a fost venit în sat de ginere), *iuánu rujíti, dănu li virońica túrculi, rómi li virońica túrculi, gími li venica.*

vișorélu aniki lenúțî (soție–soacră).

crísti li prícormai e numit *șijînerile lęátuli*, respectiv *crísti lęátuli*;

víctoru li víctoru ăănúculi, poreclit: *birtocúș bătrân*. În sat este supranumit după socru, nu după părinți. Pe linie paternă e *víctoru li dumńítru li mașt'ěi*.

Există o situație în care purtătorul preia supranumele bunicului: *sorínu li d'órd'-a váni*, deoarece părăsit de mamă de mic, a fost crescut de bunici.

5. Observații morfosintactice asupra prenumelor

Vom enumera câteva particularități morfologice și sintactice în declinarea prenumelor masculine și feminine pe baza materialului studiat.

Articolul **lui** (proclitic și enclitic) apare în forma (-)li. Situația este valabilă și în cazul substantivelor comune.

În înșiruirea de genitive, termenul regent al genitivului este articulat enclitic, atât în cazul prenumelor feminine, cât și în cazul masculinelor: *Măria li, Ana li, Hermina li, Iulica li, Victoria li* etc; *Aurelu li, Danu li, Ionu li, Sandru li, Vladu li* etc.

Articularea enclitică a masculinelor termen regent al unui genitiv pare a fi o normă pentru graiul din sat, în destul puține cazuri făcându-se apel la pronumele semi-independent *al* în forma sa invariabilă *a*.

De altfel, statutul lui *a* este interpretabil doar în cazul masculinelor *Vasile* și *Gheorghe*, ca termen regent al genitivului. **A**, în cazul acestor substantive, poate fi interpretat fie ca semiindependentul *al*³⁰ (*Vasile a lui...*, *Gheorghe a lui...*), fie ca articol hotărât enclitic (-*a*), ca în cazul femininelor: *Vasilea lui...*, *Gheorghea lui...* Și a doua variantă de interpretare pare plauzibilă, având în vedere că, pentru substantivul *Vasile*, cel puțin, avem notate exemple în care este articulat enclitic³¹ (*Vasălii: Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Morica li Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Valeria Vasălii li Todoru Petrii*).

Alte substantive masculine terminate în vocală, se articulează enclitic: *Alesa - Alesii; Petre - Petrii; Niculiță - Niculiții*.

Pentru masculinele terminate în -**u** ca *Alexandru* (*Sandru, Sandu*), *Arcadiu, Dinu, Dumitru, Lazlu, Nelu, Radu, Zenoviu*, forma articulată enclitic se confundă cu forma de N.Ac. nearticulat, ca regent al unui genitiv (*Dinu li Leurenț, Nelu li Milian, Radu li Papiță*). Dar, există, de asemenea, și situații când pentru aceeași categorie de substantive masculine, în șir este introdus semiindependentul: *Simona li Dinu a li Ciocârtea*. Excepție face substantivul *Mitru*, care este articulat enclitic: *Anica li Todoru Mitruli*.

Cele mai multe supranume provenite din porecle sau chiar nume de familie (unele dintre ele dispărute) se articulează enclitic, la fel ca substantivele comune: *Victoru Suciuli, Todoru Albuli, Todoru Coari, Vasile a Cuculi, Aurelu Cociușuli, Sandru Deluli, Gheorghe-a Popanuli, Ionu Piticuli*.

³⁰ Pentru statutul morfologic al lui *al* (*a, ai, ale*), vezi Neamțu, G. G. 2006-2007. O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări. În *Dacoromania, serie nouă*, XI-XII, 111-144.

³¹ De altfel, așa cum am văzut, substantivele masculine, nume de persoană, se articulează enclitic.

Masculinele și femininele terminate în **-i** rămân în forma nearticulată: *Adi li Valeria, Cristi li Pricor, Gimi li Venica, Ani li Vasile, Luci li Nuțu, Rozi li Vasile*.

Există situații când prenume masculine, termen regent al unui genitiv, sunt folosite la forma nearticulată: *Alexandra li Lucian li Victoru Păraschii, Ani li Lucian li Victoru Păraschii, Antonica li Ion li Milianu Văsălichii, Rujița li Ion li Timar, Mărioara li Ion li Dumitru, Vlad li Vasăle*.

Masculinele și femininele în **-ca**, fac genitivul în **-chii**: *Boachii, Ghiurchii, Ionichii, Anichii, Anișchii, Lușchii, Morichii, Păraschii, Ravichii, Vironichii*.

Prenumele feminine se articulează enclitic. În exemplele notate am întâlnit doar trei situații în care femininul este articulat proclitic: *Ani li Vironica li Silvestru, Romi li Vironica Turculi, Mircea li Morica* (dar și *Mircea Morichii*).

Concluzii

Analizând materialul obținut în urma anchetei, putem concluziona că, în cadrul sistemului antroponimic din localitatea Cozla, identificarea persoanelor se face prin intermediul supranumelor constituite din șiruri lungi, care redau filiația până la cinci generații, continuând vechea modalitate de denominație, în afara sistemului oficial al antroponimelor convenționale.

Astfel, în multe cazuri, avem de-a face cu o mică genealogie a individului, prenumele din care sunt constituite supranumele oferind cercetătorului multiple posibilități de abordare (antroponimic, socio-lingvistic, morfosintactic etc.).

Din punctul de vedere al structurii, supranumele sunt alcătuite, pe lângă înșiruirea ascendenților, și prin adăugarea de toponime sau de porecle (multe devenite supranume) sau, uneori, de numele de familie. De altfel, numele de familie este rareori folosit în identificarea individului.

La nivel morfosintactic, se pot identifica fenomene vechi românești, cum ar fi articularea enclitică a prenumelor masculine sau utilizarea generalizată a articolului *lui* (proclitic sau enclitic) în forma *li*.

Abrevieri bibliografice

Chioar 1983. *Graiul, etnografia și folclorul zonei Chioar*. Coordonatori: Gheorghe Pop, Ion Chiș Șter. Baia Mare: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Maramureș, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă.

Chișiu, M. 1981. Porecle și supranume în satele Groși și Satu Nou de Jos (județul Maramureș).

În *Studii și articole*, vol. III, 47–51. Baia Mare: Societatea de Științe Filologice din România, Filiala Baia Mare.

Felecan, D. 2013. Antroponomia formelor de numire neconvenționale – perspectivă lingvistică și culturală. În *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics "Name and Naming"*. *Onomastics in Contemporary Public Space, Baia Mare, May 9-11, 2013*, Oliviu Felecan (ed.), 756–766. Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.

Felecan, N. 2010. Categoriile antroponimice: nume, supranume, poreclă. În *Onomasticon. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.

Ionescu Pérez, P. C. 2007. Concepte, metodologie, și terminologie în antroponomia romanică.

- În *Limba română – Limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani*, Sandra Reinheimer Rîpeanu, Ioana Vintilă-Rădulescu (coord.), 215–234. București: Editura Academiei Române.
- Loșonți, D. 1969. Sistemul popular de denominație personală din Bonțida (jud. Cluj). *Cercetări de lingvistică* XIV (1): 115–123.
- Loșonți, D. 2016. Onomastica. În *Arc peste timp medieval și contemporan al comunei Bonțida*, A. Căzilă, V. Haitău, A. Loșonți, D. Loșonți, D. Ș. Oltean, I. Petean, L. Rusu; Aurel Loșonți (coord.), 597–748. Cluj-Napoca: Editura Studia.
- Stan, A. 1973. O problemă de terminologie onomastică: poreclă-supranume. *Cercetări de lingvistică* XVIII (1): 85–90.
- TTRT – Sălaj. *Tezaurul toponimic la României. Transilvania. Județul Sălaj*. 2006. București: Editura Academiei Române.
- Vișovan, S. S. 2010. Modalități de identificare a persoanelor în comunitățile rurale de pe Valea Izei (județul Maramureș). În *Onomasticon. Ὀνομαστικόν. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 219–234. Cluj-Napoca: Editura Mega.